

1. SALON - PARALEL OTURUM VII

İşletmelerde İç Denetim

Oturum Başkanı

Prof. Dr. Nuran CÖMERT / Marmara Üniversitesi

Şenol TOYGAR / Türkiye İç Denetim Enstitüsü

İç Denetimin Ülkemizdeki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Ali Kamil UZUN / DRT Bağımsızlık Denetim ve SMMM A.Ş.

İşletmelerde İç Denetimin Kurulması, Rolü ve Önemi

Özlem AYKAÇ / Coca-Cola

İç Denetimin Etkinliğinin Artırılmasına Yönelik Öneriler

İÇ DENETİMİN ÜLKEMİZDEKİ DURUMU VE GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK ÖNERİLER

Şenol TOYGAR / Türkiye İç Denetim Enstitüsü

Çağdaş Anlamda İç Denetim Nedir?

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA), Kırmızı Kitap olarak da bilinen “Uluslararası İç Denetim Standartları/Meslekî Uygulama Çerçevesi” (Professional Practices Framework) isimli kapsamlı yayınında “iç denetimi” şu şekilde tanımlamaktadır:

“İç Denetim, bir kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve değer katmak amacını güden bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetim kurumun risk yönetim, iç kontrol ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek amacına yönelik sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek, kurumun hedef ve amaçlarına ulaşmasına yardımcı olur.”

Türkiye İç Denetim Enstitüsü

- Kuruluş 19.9.1995
- 1996 - IIA (Uluslararası İç Denetim Enstitüsü) üyeliği
- 1996 - ECIIA (Avrupa İç Denetim Konfederasyonu) üyeliği
- 2005 IIA Ulusal Enstitü Statüsü
- Yaklaşık 300 kuruluşu temsilen 750 üye

Türkiye’de uluslararası standartlarda mesleki gelişim ve paylaşım platformu oluşturmak, mesleğimizle ilgili eğişimi ve geleceği yönetmek için meslektaşlarımızın ulusal ve uluslararası düzeyde mesleki örgütlenmesini sağlamak amacıyla **19 Eylül 1995** tarihinde Türkiye İç Denetim Enstitüsü kurulmuştur.

Enstitümüzün kuruluşu ile birlikte; ülkemizde uzun yıllardır var olan meslek grubunun profesyonel kimliğine çağdaş ve küresel anlamda farklı boyutlar kazandıran bir süreç başlamıştır.

Bugün, ulusal ve uluslararası kurumsal kimliği olan ve 200’e yakın uluslararası sertifikalı profesyoneli bulunan bağımsız ve özerk bir meslek örgütü olarak Enstitümüz iç denetim mesleğine hizmet vermektedir.

1998 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile Enstitümüzün unvanına “Türkiye” eklenmesi uygun görülmüştür.

Enstitümüz, mesleğimizin küresel örgütü 130.000’den fazla üyesi olan *Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü* (IIA) ve Avrupa kıtasındaki meslek örgütü *Avrupa İç Denetim Enstitüleri Konfederasyonu* (ECIIA) üyesidir.

TİDE, Avrupa kıtasındaki 30 ülkede yaklaşık 25.000 üyesi olan Avrupa İç Denetim Enstitüleri Konfederasyonu Yönetim Kurulu’nda “*Avrupa Birliğine Üye Olmayan Avrupa Ülkeleri Temsilcisi*” olarak 2000-2004 yıllarında Yönetim Kurulu üyeliği yapmıştır. Aynı görev 2007 yılında tekrar Enstitümüze verilmiştir.

TİDE'nin Misyonu

TİDE'nin **misyonu**, iç denetim uygulamalarında uluslararası standartlar çerçevesinde meslekdaşlar, kurumlar ve toplum için referans ve güvence kaynağı olarak katma değer yaratmaktır.

TİDE'nin Hedefleri

TİDE'nin iç denetim meslek örgütü olarak **hedefleri** şu şekildedir:

- Tüm üyelere uluslararası standartlarda yetkinlikler kazandırılmasını sağlamak,
- Mesleki gelişimi ve tanıtımı sağlamak için iletişim, eğitim ve paylaşım platformu oluşturmak; ürün ve hizmet çeşitliliği ve sürekliliğini sağlamak,
- Mesleğin etkin bir şekilde uygulanması ve yaygınlaştırılmasında öncü olmak, savunuculuğunu üstlenmek,
- Ulusal mesleki otorite olarak katma değer yaratmaya devam etmek,

TİDE'nin Faaliyetleri

Mesleki otorite ve mesleğin öncüsü olarak önemli faaliyetler şunlardır:

- İç Denetim Konferansları
- Ulusal

1997 yılından itibaren her yıl düzenlenen “Türkiye İç Denetim Kongresi”

- Uluslararası 2000 ve 2004 yıllarında Avrupa İç Denetim Konferansları İstanbul’da TİDE evsahipliğinde yapılmıştır.
- Sertifikasyon

Uluslararası unvan sertifikasyonu sınavları 2000 yılından bu yana ülkemizde yapılmakta olup, 2004 yılından beri sözkonusu sınavlar ülkemizde Türkçe ve İngilizce olarak yapılmaktadır. Tüm sınavların dünyada İngilizce dışında yapıldığı tek ulusal dil Türkçedir.

- CIA (Uluslararası İç Denetçi)
- CFSA (Uluslararası Mali Hizmetler Denetçisi)
- CCSA(Uluslararası Kontrol Öz Değerlendirme Uzmanı)
- CGAP (Uluslararası Kamu Denetçisi)

Sınav Yılı	Kişi Sayısı	Toplam Test
2004	142	330
2005	266	675
2006	500	1.112

Tablo 1: Uluslararası Unvan Sertifikası Sınavına Girenler (Türkiye)

Yıllar	CIA	CCSA	CFSA	CGAP
2000	6	-	-	-
2001	22	-	-	-
2002	33	-	-	-
2003	60	-	-	-
2004	103	2	3	-
2005	131	6	9	-
2006	178	14	12	1

Tablo 2: Çeşitli Uluslararası Unvan Sertifikasına Sahip Olanlar (Türkiye)

Yukarıdaki tablolardan görüldüğü üzere uluslararası sertifikalar için hem sınava girenler, hemde unvana hak kazananların sayısı her geçen yıl artmaktadır. Mayıs 2007 sınavı için 400'e yakın aday toplamda 700'den fazla test için başvuruda bulunmuştur.

- Mesleki Eğitim

Meslektaşlarımızın yetkinliklerini geliştirmeleri için Enstitümüz tarafından sürekli mesleki eğitimler düzenlenmektedir. Üniversitelerde İç Denetim üzerine eğitim programları oluşturmak üzere Enstitümüzün Akademik İlişkiler Komitesi faaliyet göstermektedir.

- Mesleki Yayınlar
- Aylık Bülten
- 'İç Denetim' Dergisi

2001 yılından beri yayınlanmakta olan ülkemizin ilk ve tek mesleki yayınıdır.

- Uluslararası Standartlar, Uygulama Önerileri

1998 yılında Uluslararası İç Denetim Standartları ve Mesleki uygulama Önerileri (Kırmızı Kitap) Türkçemize kazandırılmıştır.

- Paylaşım Toplantıları
- Web sitesi
- www.tide.org.tr

Bunların yanında, Enstitümüz iç denetimle ilgili yapılan ve yapılmakta olan yasal düzenlemelere görüş ve önerileri ile katkı sağlamakta, danışmanlık hizmeti ifa etmektedir. Yapılan düzenlemelerde yerel ihtiyaçları göz ardı etmemek hassasiyetini koruyarak uluslararası bakış açısının da ihmal edilmemesi için çaba göstermektedir.

Bu çerçevede, meselâ, 10 Aralık 2003 tarihinde kabul edilen 5018 sayılı "Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu" çalışmaları kapsamında, TİDE, iç denetim işlevinin uluslararası standartlara yakın şekilde tanımlanması ve uygulanmaya konulması yönünde kamu nezdinde atılan adımlara destek vermiştir.

Yasanın uygulamaya dönük kısmının yeterliliğinin ve kalitesinin sağlanması ve güvence altına alınmasına yönelik olarak atılan sonraki adımlar, öncelikle uluslararası unvan sertifikaları ve sürekli eğitim/geliştirme programlarını içermektedir.

TİDE bu amaçla, mesleki unvan sertifikaları, uluslararası standartlardan risk yönetimine kadar uzanan eğitimleri ve kongreler gibi faaliyetleri aracılığı ile özel ve kamu alanındaki tüm meslektaşlarına, mesleği geliştirmek, standartları oluşturmak, sertifikasyonu sağlamak ve benzerleri için gereken her türlü hizmeti götürmektedir.

16 Mayıs 2005 tarihinde TİDE, 5018 sayılı *Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 65 ve 66 ncı maddelerinde belirtilen ' İç Denetçi Adayları Eğitimi ve Sertifika Yönetmeliği' ve 'İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları ile Diğer Hususlar Hakkında Yönetmelik' ile 'İç Denetim Koordinasyon Kurulunun Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik' taslakları ile ilgili "Uluslararası İç Denetim Mesleki Uygulama Standartları" na uygunluğunu esas alarak görüş ve düzeltme önerilerini İç Denetim Koordinasyon Kurulu'na sunmuştur.*

2005 yılının Kasım ayında pilot idarelerden seçilen 45 kişiye *Eğitimcilerin Eğitimi* (Training of Trainers) verilmiş, Aralık ayında ise TİDE-İDKK işbirliği ile *Kamu İç Denetim Konferansı* yapılmıştır. Ayrıca her yıl düzenlenen "Türkiye İç Denetim Kongresi"ne İDKK başkanları konuşmacı olarak davet edilmekte ve mesleki paylaşım platformuna katkıda bulunmaları temin edilmektedir.

TİDE, iç denetim mesleğine yaptığı ulusal seviyede liderlik, kılavuzluk ve danışmanlık yanında, sahip olduğu uluslararası bağlantıları, iç denetim mesleği açısından Türkiye'nin çağdaş normlarla mutabakatını sağlamaya yönlendirmeye çalışmaktadır.

Avrupa Birliği müzakere sürecinde kamu mali kontrol ve iç denetime ilişkin *Avrupa Birliği Genel Sekreterliği* koordinasyonunda yürütülen çalışmalara ulusal ve uluslararası birikimi ile destek sağlamaktadır.

TİDE, *BDDK'nın* iç denetim düzenlemelerinde *stratejik ortağı* olarak duyurduğu kurumlar arasındadır.

Sonuç itibarıyla, tüm bunlardan TİDE'nin bir başarı öyküsü olduğu sonucuna varmak hiç de zor değildir.

TİDE kurumsal olarak örnek bir yapı olmuş ve kuruluşundan bu yana 12 yıl geçmiş olmasına rağmen, 4. başkanın görev başında olduğu bir yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir.

Arkasında herhangi bir kamu desteği yada yasal bir düzenleme olmadan kurulmuş ve uluslararası yetkinliklerde iç denetim mesleğinin meslek örgütü olarak sağlam bir yapıda faaliyetlerini sürdürmektedir.

İç Denetimle İle İlgili Düzenlemeler

• SPK Mevzuatı

- SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri
- Uyum Raporu
- Kurumsal Yönetim Endeksi
- Bağımsız Denetim Standartları Tebliği (Seri X, No.22)
- Denetim Komitesi (Kısım 2 / Bölüm 6)
- İç Kontrol Sistemi ve Risk Değerlemesi (Kısım 10)
- İç Denetim Çalışmaları (Kısım 27)

• BDDK Mevzuatı

- BDDK Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönetmeliği
- Bankaların İç Sistemleri Yönetmeliği

• Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu

- İDKK, İç Denetçi Atanması, Eğitim ve Sertifikasyon Yönetmelikleri

5018 sayılı Kanunla iç denetim, kamu mali yönetim ve kontrol sistemine dahil edilmiştir. Daha sonra 5436 sayılı Kanunla genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri için 1200 iç denetçi kadrosu ihdas edilmiş, bu kadroların ilgili idarelere tahsisi ile iç denetçi özlük haklarının düzenlenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararları ve iç denetimin işleyişine ilişkin üç adet yönetmeliğin yayımlanmasıyla birlikte iç denetimin faaliyete geçmesi için gerekli olan hukuki alt yapı tamamlanmıştır.

• Türk Ticaret Kanunu Tasarısı

- Kurumsal Yönetim Yaklaşımı
- UFRS / TMS
- Risklerin Erken Teşhisi Komitesi
- Denetleme ile ilgili düzenlemeler

Bu çerçeve de iç denetim daha çok banka, sigorta gibi finans sektöründe, halka açık şirketlerde, kamuda ve kurumsal yönetim tarafı ile SPK'ya tabi şirketlerde belli bir yasal düzenleme ile zorunludur.

Diğer şirket/kurumlar için, iç denetim yapılanması, serbest piyasa şartlarının, rekabetin ve küreselleşmenin oluşturduğu bir çerçevede daha yavaş bir hızda oluşmaktadır.

Ülkemizde, dünyadaki gelişmelere paralel olarak iç denetim işlevinin yaygınlaşması ve uluslararası standartlara uygun bir şekilde yapılanması, çeşitli sorunlara rağmen, gittikçe artmaktadır.

